

jaqsılaw, toponimika, tiykarınan, oykonimlerdi izertlew baǵdarları boyınsha ilimiy-izertlewler alıp barılǵan. Bazı baǵdarlarda ásirese, tábiyyıy resurslar, turizm hám rekreaciya, qala hám xalıq jasaw orınların kompleks social-ekonomikalıq rawajlandırıw, xalıqqa xızmet kórsetiw tarawları boyınsha ekonomikalıq hám sociallıq

kózqarastan az izertlewler alıp barılǵanlıǵın kóremiz. Sonday-aq, házirgi kúndegi xalıqtıń social-ekonomikalıq jaǵdayın jaqsılaw, xalıqtıń bántligin támiyinlew boyınsha, kishi isbilermenlikti rawajlandırıw, suw mashqalasın sheshiw boyınsha ilimiy-izertlewler ele de tereń alıp barıw kerekligin kórsek boladı.

Ádebiyatlar

1. Балтабаев О.О. Қорақалпоғистон Республикаси ойконимларининг ижтимоий-географик таҳлили. География фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. – Самарқанд: 2022.
2. Бекбулатова Г.А. Географические аспекты развития торгового обслуживания населения (по материалам Республики Каракалпакстан). – дис. ... канд. геогр. наук. – Ташкент: 1998.
3. Ембергенов Н.Ж. Қорақалпоғистон Республикаси аҳолисининг ўсиши ва жойланишидаги ўзгаришлар. Геогр. фан. номз.... дисс. – Тошкент: 2011.
4. Отеулиев М.О. Аҳоли турмуш сифатининг ҳудудий тафовутлари (Қорақалпоғистон Республикаси мисолида. География фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. – Самарқанд: 2022.
5. Турдымамбетов И.Р. Социально-экономические особенности улучшения нозогеографической ситуации Республики Каракалпакстан. Дисс. ... док. геогр. наук. – Ташкент: 2016.
6. Умаров Е.К. Қорақалпоғистон Республикаси ишлаб чиқариш кучлари ҳудудий таркибини такомиллаштириш муаммолари. Геогр. фан. док. дисс. ... автореферати. – Т.: 2003.
7. Утепова Г.Б. Қорақалпоғистон Республикаси қишлоқ жойларининг демографик ривожланиши ва меҳнат ресурслари муаммолари. Геогр. фан. номз.... дисс. – Тошкент: 2002.
8. Федерко В.Н., Курбонов Ш.Б. Умаров Е. (1938-2019). Биобиблиографиялық мағлыўматнама. – Т.: «Ishonchli hamkor», 2021.
9. Ходжаева Г.А. Геодемографическая ситуация и регулирование развития населения Каракалпакстана. Дисс. ... канд. геогр. наук. – Ташкент: 1998.
10. Soliyev A.S., Komilova N.K., Yanchuk S.L., Jumaxanov Sh.Z., Rajabov F.T. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya. Darslik. – Т.: «Universitet», 2019.

REZYUME. Maqolada Qoraqalpog'istonda iqtisodiy va ijtimoiy geografik tadqiqotlar tarixi va yo'nalishlari o'rganilgan. Shuningdek, respublikamizda iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaning turli yo'nalishlarida olib borilgan ilmiy-tadqiqot ishlari tahlilga tortilgan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются история и направления экономико-социально-географических исследований в Каракалпакстане. Также к анализу были привлечены научно-исследовательские работы, проводимые в нашей республике по различным направлениям экономической и социальной географии.

SUMMARY. The article explores the history and directions of economic and social geographical research in Karakalpakstan. Also, the research work carried out in different directions of economic and social geography in our republic has been subjected to analysis.

QASHQADARYO VILOYATI HUDUDI ATMOSFERA HAVOSINING O'ZGARISHI VA ULARNING OLDINI OLISH CHORA-TADBIRLARI

M.G.Nazarov – *geografiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent*
Qarshi davlat universiteti

Tayanch so'zlar: antropogen landshaft, atrof muhit, ekologik xavf, geoeologik holat, atmosfera havosi, landshaft.

Ключевые слова: антропогенный ландшафт, окружающая среда, экологический риск, геоэкологическая ситуация, атмосферный воздух, ландшафт.

Key words: anthropogenic landscape, environment, ecological risk, geoeological situation, atmospheric air, landscape.

Kirish. Dunyo bo'yicha global ekologik muammolardan avj olmoqda, uning jadal rivojlanib borishi aholi sonining uzluksiz ko'payishi va shunga bog'liq holda landshaftlarga antropogen ta'sirning oshib borishi bilan bog'liq bo'lgan geotizimlarning barqaror rivojlanishi va o'zgarishi aniqlash, geotizimlarning inson ta'sirida o'zgarishi natijasida yangi antropogen modifikatsiyalangan landshaftlarni vujudga kelish sabab oqibatlarini aniqlash, shuningdek, ularda vujudga kelgan ekologik vaziyatlarni baholash va optimallashtirish juda muhim masalalardan hisoblanadi. Bu muammolarga

qarshi kurashishga xalqaro tashkilotlar katta e'tibor bermoqda.

Asosiy qism. Inson o'zi uchun tabiatda mavjud bo'lmagan, lekin hayot faoliyati uchun zarur bo'lgan mahsulotlarni yaratish uchun turli xil ochiq texnologik jarayonlarni yaratadi va undan foydalanadi. Ushbu jarayonlarning yakuniy mahsulotlari va chiqindilari aksariyat hollarda boshqa texnologik sikllarni vujudga kelishi uchun manba bo'ladi va tabiiy atrof-muhit holatini yomonlashtiradi [2:10-25]. Insoniyat tirik va jonsiz tabiatni ularning evolyutsion tiklanishidan ko'ra

tezroq o'zgartirmoqda. Masalan, neft va gaz iste'mol qilinish darajasi ularning tabiatda hosil bo'lish tezligi bilan taqqoslab bo'lmaydigan jarayon hisoblanadi [3:14-18]. Shuning uchun, atrof-muhitda yuz berayotgan jarayonlarining salbiy oqibatlari sezilarli inersiya bilan tavsiflanishligini hisobga olish kerak.

Agar bugungi kunda ozon qatlamini yemiruvchi moddalarning emissiyasi butunlay to'xtagan bo'lsada, atmosferadagi ozonni yemiruvchi moddalarning to'plangan miqdori o'nlab yillar davomida ozon qatlamiga ta'sir qilishi mumkin.

Qashqadaryo havzasi antropogen landshaft komplekslari doirasida va uni tashkil etuvchi sanoat-texnogen landshaftlar, eol-qum va sho'rxok-cho'l va boshqa landshaft majmualarini ifloslantiruvchi manbalar ta'sirida turli darajadagi geoeologik vaziyatlar vujudga kelgan[1; 9].

Atmosferada, suvda va quruqlikda portlatilgan yadroviy bombalardan radioaktiv moddalar chiqarilishining oqibatlari kelajakda atrof-muhit holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlariga ko'ra atmosfera havosini ifloslovchi 46600 dan ortiq transport vositalari va 6700 dan ortiq ishlab chiqarish korxonalari mavjud bo'lib, ulardan yiliga o'rtacha 320,0 ming t dan ortiq turli zararli moddalar atmosferaga chiqariladi. Shundan 212,4 ming t si ishlab chiqarishga, 108,2 ming t xarakatlanuvchi manbalarga to'g'ri keladi.

Atmosfera havosini ifloslovchi asosiy sanoat korxonalariga quyidagilarni misol qilib ko'rsatish mumkin: 1. Muborak gazni qayta ishlash zavodi (55 ming t); 2. Muborak gaz konlari unitar sho'ba korxonasi (5 ming t); 3. Sho'rtan neft-gaz unitar sho'ba korxonasi (70 ming t); 4. Sho'rtan gaz kimyo majmuasi (15 ming t); 5. Muborak issiqlik elektr markazi (10 ming t). Bu obyektlardan atmosfera havosiga chiqadigan turli zaharli moddalar havza atmosferasiga chiqariladigan ifloslovchi moddalarning 65% ni tashkil etadi (1-jadvalga qarang).

1-jadval. Atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar, t hisobida

Hududlar / yillar	Respublika bo'yicha	Qashqadaryo
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8
2009	691,9	127,8

**jadval viloyat statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.*

Atmosfera havosining ifloslanishi Kitob, Shahrisabz, Qarshi va Muborak postlaridan olingan ma'lumotlarga tayanilgan. Atmosfera havosining ifloslanishida sanoat

va avtotransport chiqindilari muhim o'rin tutadi. Eng ko'p chiqindi sanoatga to'g'ri keladi (57,4%), avtotransportga esa (42,6%) to'g'ri keladi. Shaharlar havosining ifloslanishiga ko'ra ajralib turadigan alohida shaharlarga sanoat shaharlari kiritilgan. Jumladan, Qarshi, Koson, Muborak va Nuriston sanoat shaharlari bo'lganligi uchun ularning havosi chang, ftorli vodorod, oltingugurt gazi, uglerod va vodorod oksidlari, kichik shaharlar (tumanlar markazlari) havolari chang, uglerod va azot oksidlari bilan ifloslanishi ko'rsatilgan. Qarshi shahrida yengil avtomobillarning 70% dan ko'pi gaz yoqilg'isiga o'tganligi munosabati bilan atmosfera havosi ancha tozalanganligi hamda chang, ammiak, fenol, ftorli vodorod, uglerod va azot oksidlarining o'rtacha ko'rsatgichi REM dan oshmaganligi qayd etilgan.

Neft va gaz sanoati ekologik xavfli sohalardan biridir. Quduqlarni burg'ulash, xom ashyoni qazib olishda, tayyor mahsulot ishlab chiqarishda turli kimyoviy reagentlar, shuningdek, texnologik jarayon vaqtida ishlab chiqarilgan uglevodorodlar hamda ularning aralashmalari o'simlik va hayvonot dunyosiga, shuningdek insonlarga salbiy ta'sir ko'rsatishi isbotlangan. Shunday qilib, neft va gaz sanoati korxonalarini ishlab chiqarish faoliyatining barcha turlarida, tabiiy muhit ifloslanishi yuqori. Lekin, shuni ham ta'kidlash kerakki, tabiatni o'z-o'zini tiklash uchun imkoniyatlar yetarlicha katta, faqat tabiatni bu xususiyati ma'lum me'yorgacha amal qiladi va ifloslanish darajasi ushbu me'yordan ohsa geokomplekslar o'zini-o'zi tiklay olmaydi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra hozirda respublikamizda ishlab chiqarilayotgan gazni 70% i, neftni 78% i, gaz kondensatini 80% dan ortig'i Qashqadaryo hissasiga tegishli. Bu hududda sanoat juda tez rivojlanib bormoqda. "Sho'rtan neft-gaz", "Muborak neft-gaz" korxonalari, "Sho'rtan gaz-kimyo" majmuasi, Muborak gazni qayta ishlash zavodi, Dehqonobod kaliyli o'g'itlar zavodi, Tallimarjon IES va boshqa yirik sanoat korxonalar respublikamizda muhim o'rin tutadi.

Biz Qashqadaryo havzasida sanoat korxonalarining, jumladan neft va gaz sanoati korxonalarini tevarak-atrofga ta'sirini Sho'rtan gaz kimyo majmuasi misolida ko'rib chiqishga xarakat qilamiz. Sho'rtan gaz-kimyo majmuasi O'zbekistonning neft-gaz sohasidagi yetakchi korxonalaridan biridir. Tanlab olgan tayanch uchastka G'uzor tumanining cho'l zonasida, dengiz sathidan 410-470 m balandlikda joylashgan. Iqlimi keskin kontinental bo'lib, yillik yog'in miqdori 200-280 mmni tashkil etadi. Yillik o'rtacha harorat +15-17 °C (eng yuqori +48°C, eng past -25°C) ni tashkil etadi. Hudud tuproqlari och tusli sho'rlangan bo'z tuproqlar bo'lib, 40-120 sm chuqurlikdan gips qatlam boshlanadi.

Majmua tabiiy gazni chuqur qayta ishlash orqali polietilen granulari, tozalangan tabiiy gaz, uglevodorodli suyultirilgan gaz, barqaror gaz kondensati, texnik oltingugurt va shuningdek, polietilendan tayyor xalq iste'moli mahsulotlari ishlab chiqaradi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996-yil 11-noyabrda 395-sonli "Polietilen ishlab chiqaradigan

Sho‘rtan gaz-kimyo majmuasi qurilishi to‘g‘risida”gi qarori bilan qurilgan va 2001-yildan faoliyatini boshlagan.

2-jadval. 2014-2015-yillarda chiqindi oqova suvlarning taqsimlanishi

Oqova suvlar turi, m ³ /yil	Amaldagi loyihada	2014	2015
		haqiqatda	haqiqatda
Maishiy oqova suvlar	320 000	229 021	224 678
Yog‘li oqova suvlar	288 000	233 789	273 325
Kimyoviy moddalar bilan to‘yingan oqova suvlar	144 000	50 306	50 709
Minerallashgan oqova suvlar	3 008 000	1 415 354	1 538 365

**jadval viloyat statistika boshqarmasi ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.*

Kuzatuvlar mobaynida, asosan manzarali va mevali daraxtlarni agroiklim sharoiti, ularni kasallanganligi hamda olib borilgan agrotexnik tadbirlar atroficha o‘rganildi. Majmua hududida ko‘kalamzorlashtirilgan manzarali va mevali daraxtlar umumiy maydoni 400 ga ga yaqin bo‘lib, sug‘oriladigan maydonlarda turli igna bargli va mevali daraxtlar ekilgan. Manzarali daraxtlardan mojivelnik, tuya, tut, qayin, shoyi akatsiyasi va mevali daraxtlardan o‘rik, behi, bodom, olma, olcha shu bilan bir qatorda saksovl ekilgan. Hudud 4 ta uchastkaga bo‘lib o‘rganildi (3-jadvalga qarang).

Sho‘rtangaz kimyo majmuasi hududidagi tuproqlarda ifloslanish darajasi ham ancha yuqoriligi bilan ajralib turadi. Harakatchan shakldagi og‘ir metallarning tuproqda REM miqdori quyidagicha: qo‘rg‘oshin - 6 mg/kg, kadmiy – 1,0 mg/kg, mis–3,0 mg/kg, rux–23 mg/kg [1], respublikamizda REMga ko‘ra 1 kg tuproqda qo‘rg‘oshin - 32 mg, mis - 3,0 mg, kadmiy – 1, mishyak - 2,0 mg, rux - 23 mg bo‘lishi kerak [3:14-18].

3-jadval. Tayanch hududning meliorativ holati

Uchastka	Тупрок ҳолати		O‘sadigan daraxt turlari	Agrotexnik talablar
	Sho‘rlanish darajasi	Gips qatlami chuqurligi, sm		
1	Sho‘rxok	30-40	Mojivelnik, tuya, saksovl, yulg‘un, bodom, terak, qayrag‘och, isiriq	Asosan yo‘l chetida qoniqarli
2	O‘rtacha sho‘rlangan	110 - 130	Isiriq, saksovl, yulg‘un, bodom, tereskan, dastar-bosh shuvoq, iloq, qora saksovl	Asosan yo‘l chetida qoniqarli

3	Kuchli sho‘rlangan	60	Mojivelnik, isiriq, bodom, o‘rik, saksovl, yulg‘un, sho‘ra, sarsazan, sho‘rajriq qizilmiya, oqbosh	Barcha agrotexnik talablar to‘liq bajarilgan
4	Juda kuchli sho‘rlangan	60-80	Sho‘ra, sarsazan, sho‘rajriq, yulg‘un, qora saksovl	Barcha agrotexnik talablar to‘liq bajarilgan

**jadval viloyat statistika boshqarmasi ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.*

Sh.T.Holiqulov va T.B.Yakubovning 2019-yilda olib borgan tadqiqotlariga ko‘ra Sho‘rtangaz kimyo majmuasi hududida harakatchan shakldagi qo‘rg‘oshinning eng ko‘p miqdori 18,6 mg/kg. Bu ko‘rsatkich majmuaning shimoli-g‘arbiy yo‘nalishida 250 m uzoqlikdagi tuproqning 0-30 sm qatlamida 18,6 mg/kg, 30-50 sm qatlamida esa 17,6 mg/kg ekanligi, majmuaning shimoli-g‘arbida harakatchan kadmiyning eng ko‘p miqdori 1000 m da 0-30 sm qatlamda 2,67 mg/kg, 30-50 sm qatlamda 2,58 mg/kg ekanligi, harakatchan misning eng ko‘p miqdori janubi-sharqda 1000 m da 0-30 sm da 9,0 mg/kg, 30-50 sm chuqurlikda esa 8,36 mg/kg, harakatchan rux majmua atrofida REM dan ancha kamligi aniqlandi, faqatgina shimoli-sharqda majmuadan 500 m uzoqlikda 0-30 sm da 47,59 mg/kg, 30-50 sm chuqurlikda esa 49,02 mg/kg bo‘lib, og‘ir metallar REM dan yuqori ekanligi aniqlangan [4:14-18]. Qashqadaryo havzasi geotizimlarini geoeologik holatini optimallashtirish uchun olib borilgan tadqiqot natijalari asosida va tabiiy muhitning ichki hamda tashqi aloqadorligini e‘tiborga olib ilmiy asoslangan chora-tadbirlar majmuini ishlab chiqishga xarakat qildik. Buning uchun birinchi navbatda ekologik vaziyatlarni vujudga keltiruvchi va keskinlashtiruvchi mexanizmlarni har tomonlama tahlil etib ilmiy jihatdan asoslangan optimallashtirish tadbirlarni ishlab chiqish zarur. Qashqadaryo havzasida vujudga kelgan ekologik vaziyatni sog‘lomlashtirish va atrof-muhitni geoeologik holatini optimallashtirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim deb o‘ylaymiz:

Zavod va fabrikalardan chiqadigan zaharli texnogen chiqindilar ta’sirini kamaytirish uchun: a) ishlab chiqarish jarayonini innovatsion, toza ekologik texnologiyada ishlashga o‘tkazish; b) ishlab chiqarish chiqindilarini zararsizlantirish, chiqindilarni qayta ishlash yo‘li bilan geoeologik holatini yaxshilash; v) chiqindilardan qurilish materiallari, turli mineral o‘g‘itlar olish; g) ifloslangan texnik suvlarni maxsus qurilmalar yordamida tozalash, jumladan 80-100 sm qalinlikdagi tuproqdan filtrlash yo‘li bilan ularni zararsizlantirish.

Xulosa. Yuqoridagilarni umumlashtirgan holda shuni ta’kidlash kerakki har bir sanoat korxonasi faqatgina ishlab chiqaruvchi manba bo‘lib qolmasdan, o‘zining tevarak-atrofga sezilarli ta’sir o‘tkazadi va shu bilan birga u tevarak-atrofi bilan murakkab texnogen geotizim sifatida namoyon bo‘ladi.

Adabiyotlar

1. Назаров М.Г. Қашқадарё хавзасининг антропоген ландшафтлари ва уларнинг геоэкологик ҳолати. PhD дисс. автореф. –Самарқанд: 2020. 19-б.
2. Шарипов Ш.К. Табиати муҳофаза қилишда геоэкологик ёндашув (Тошкент вилояти мисолида). Геог.фан.ном. автореф. –Т.: 2011. 25-б.
3. Рафиқов А.А. Геоэкологиянинг назарий ва методологик асослари. // География ва кадрлар. – Тошкент: 2001. 143-б.
4. Холиқулов Ш.Т., Якубов Т.Б. Шўртангаз кимё мажмуасининг атроф-муҳитга таъсири. Ўзбекистон География жамияти ахбороти. 55-жилд. -Тошкент: 2019. 14-18-б.

REZYUME. Maqolada bugungi kunda dolzarb masalalardan biri bo'lgan, Qashqadaryo havzasida sanoat korxonalarining, jumladan neft va gaz sanoati korxonalarini tevarak-atrofga ta'siri o'rganilgan. Ushbu muammolarni shakllanishida tabiiy hamda antropogen omillarning roli, uni bartaraf etish chora tadbirlari haqida bayon etilgan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается влияние промышленных предприятий, в том числе нефтегазовой промышленности, на окружающую среду в бассейне Кашкадарьи, что является одним из актуальных вопросов сегодня. Изложена роль природных и антропогенных факторов в формировании этих проблем, а также меры по их устранению.

SUMMARY. The article examines the impact of industrial enterprises in the Kashkadarya basin, including oil and gas industry enterprises, on the environment, which is one of the pressing issues today. The role of natural and anthropogenic factors in the formation of these problems and measures for their elimination are described.

QASHQADARYO VILOYATIDA QISHLOQ TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH

S.Normatov – assistent o'qituvchi

Shaxrisabz davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: qishloq turizmi, aholi daromadi, qishloq uylari, agroturizm, turizm qishlog'i.

Ключевые слова: сельский туризм, доходы населения, сельские дома, агротуризм, туристическая деревня.

Key words: rural tourism, population income, rural houses, agrotourism, tourist village.

Kirish. Butunjahon turizm tashkiloti (UNWTO) va Jahon savdo tashkiloti (WTO)ning ma'lumotlariga ko'ra, jahon bo'yicha 2023-yilda xalqaro turizm bozorida 1,4 trillion dollarlik xizmatlar eksporti amalga oshirilgan hamda sohada tiklanish jarayoni kechmoqda, Xalqaro turizm 2023-yil oxiriga kelib pandemiyadan oldingi darajaning deyarli 90 foiziga yetadi. Jahon sayyohlik tashkilotining (UNWTO) so'nggi ma'lumotlariga ko'ra, Xalqaro turizm 2023-yilda 1,4 trillion AQSh dollarini tashkil etdi [3]. Binobarin, turizm tarmoqlari orasida qishloq turizmi ham urbanizatsiya jarayonining oshib borishi natijasida tez rivojlanib borayotgan sohalaridan biri sifatida uning ulushi ortib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan qishloq turizmini geografik tadqiq etish muhim va dolzarb masalalardan biri sifatida qaralmoqda. Chunonchi, O'zbekistonda, qolaversa Qashqadaryo viloyatidagi turistik imkoniyati yuqori bo'lgan qishloqlarda turistik xizmatlarni amalga oshirish asnosida hududlarning turistik salohiyatini yanada yuksaltirish imkoniyatlarini aniqlash va baholash hamda mavjud infratuzilmani takomillashtirishni taqozo etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni 1-ilovasidagi 35-maqсад: "O'zbekiston bo'ylab sayohat qiling" dasturi doirasida mahalliy sayyohlar sonini 12 million nafardan oshirish hamda respublikaga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar sonini 9 million nafarga yetkazish nazarga tutilgan holda turizm va madaniy meros obyektlari infratuzilmasini rivojlantirish hamda 8 mingdan ortiq madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish bo'yicha davlat

dasturini qabul qilish va 2026-yilgacha turizm sohasida band bo'lgan aholi sonini 2 baravar oshirib, 520 ming nafarga yetkazish maqsad qilingan [1]. Bu o'z o'rnida hududlarda turizm sohasida yangi ish o'rinlari, kichik biznes, kambag'allikni qisqartirish, hududlarni iqtisodiy rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishi nuqtayi nazaridan qishloq turizmi rivojlangan davlatlar tajribasini o'rganishni talab qiladi.

Asosiy qism. Qishloq turizmi bugungi kunda ayniqsa Fransiya, Italiya va Ispaniyada rivojlangan turizm sohalaridan biri hisoblanadi. Shahar shovqini va shovqinidan charchagan odam tabiat qo'ynida maroqli dam olishi, mahalliy aholining an'anaviy turmush tarzi bilan tanishishi, qishloqlarda sayyohlar turli ekinlarni yetishtirish va qishloq xo'jaligi ishlarida qatnashishning nozik jihatlarini o'rganishdan zavqlanadilar. Bundan tashqari qishloq turizmida sayohat xarajatlari nisbatan past bo'lishi, butun oilaviy sayohat uchun ochiqligi va farzandlar bilan foydali va qiziqarli dam olish uchun ajoyib imkoniyat yaratadi. Agroturizm va qishloq turizmi tushunchasi 1980-yillardan qo'llanila boshlangan [4]. Asta-sekinlik bilan esa muomalaga qishloq turizmi termini kirib kelgan va agroturizm va qishloq turizmi qishloq turizmining bir qismi sifatida qarab kelingan. Ammo qishloq turizmi bizning nazarimizda kengroq tushuncha hisoblanadi. Chunki, qishloq joylarida agroturizm, etnoturizm, ekoturizm, gostronomik turizm va boshqalar majmuali bo'lishi, ular ichida esa biron bir sohasi drayver vazifasini bajarishini nazardan chetda qoldirmaslik lozimdir. Darhaqiqat, aytilish joizki, M.Usmanov (2024) tadqiqotlarida Qashqadaryo viloyatida "Hazrati Muborak Marvaziy" ziyoratgohi,